

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGW-2.054.8.2024

Warszawa, 26 listopada 2024

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,,

odpowiadając na interpelację nr 4298 Poseł na Sejm RP pani Anny Dąbrowskiej-Banaszek w sprawie planowanych inwestycji w zakresie melioracji rolnych, niniejszym przedstawiam poniższe informacje.

W krajach o wysokim poziomie rolnictwa melioracje są działaniami kompleksowymi, za pomocą których obszary wiejskie są chronione, ulepszone, rozwijane i racjonalnie kształtowane. Pozwalają na skuteczne rozwiązywanie problemów nie tylko rolnictwa, ale mają wpływ również na ochronę przyrody i krajobrazu. Ukierunkowane są na stworzenie podstaw poprawy efektywności pracy, warunków życia na wsi oraz całościowego rozwoju terenów wiejskich.

Pojęcie melioracji wodnych zostało określone w art. 195 obowiązującej ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 i 1089), dalej Prawo wodne, który stanowi, że melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy. W myśl art. 197 ust. 1 ww. ustawy urządzeniami melioracji wodnych są: rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie; drenowania; rurociągi, stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych; ziemne stawy rybne; groble na obszarach nawadnianych; systemy nawodnień grawitacyjnych oraz systemy nawodnień ciśnieniowych, o ile służą celom regulacji stosunków wodnych, zgodnie z zapisami ww. art. 195 Prawa wodnego. Dodatkowo zgodnie z art. 197 ust. 2 Prawa wodnego przepisy dotyczące urządzeń melioracji wodnych stosuje się odpowiednio do: budowli wstrzymujących erozję wodną; dróg dojazdowych niezbędnych do użytkowania obszarów zmeliorowanych; fitomelioracji oraz agromelioracji; systemów przeciwoerozyjnych; zagospodarowania zmeliorowanych trwałych łąk lub pastwisk; zagospodarowania nieużytków przeznaczonych na trwałe łąki lub pastwiska.

Należy zauważyć, że charakter zabiegów związanych z agromelioracją (melioracje agrotechniczne) zbliżony jest do prac stosowanych w uprawie gruntów rolnych i ma na celu poprawę właściwości agrotechnicznych gruntów. Technologicznie rzecz biorąc, są to np.: głęboka orka (z pogłębiaczem), orka melioracyjna, kretowanie, drenowanie krecie, nawożenie wgłębne (wkładki obornika, torfu), wapnowanie, ekranowanie, odkamienianie, glinowanie, łowanie, intensywne nawożenie (melioracyjne.).

Celem fitomelioracji jest natomiast ochrona gruntów (gleb) przed degradacją, poprawa warunków ekologicznych - stosunków wodnych, mikroklimatu. Przyjmują one charakter zadrzewień i zakrzewień: śródpolnych, przydrożnych, wiatrochronnych, przeciwoerozyjnych, rekreacyjnych oraz zadarnień. Pod względem technologicznym są to zabiegi zalesiania i zakrzewiania, zadarniania (hydroobsiew, siew ręczny).

W zakresie melioracji przeciwoerozyjnych należy zauważyć, że ze względu na rodzaj zabiegów możemy wyróżnić prace głównie o charakterze: agrotechnicznym i fitomelioracyjnym (bioinżynieryjnym). W odniesieniu do erozji wodnej obejmują one np.: stosowanie płodozmianów przeciwoerozyjnych, przeciwoerozyjny układ pól (wstęgowy, tarasowy), zalesianie, biotechniczne umacnianie wąwozów, skarp itp., a w odniesieniu do erozji wietrznej także uprawy pasowe, nawodnienia, stabilizacja gruntów (iłowanie), umacnianie wydm.

Mając powyższe na uwadze poniżej przekazuję stosowne informacje w zakresie wystosowanych pytań.

Ad 1. Jakie i gdzie są prowadzone działania z zakresu melioracji wodnych, agromelioracji, fitomelioracji oraz melioracji przeciwoerozyjnych?

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie na podstawie wydanych zgód wodnoprawnych (pozwolenia lub zgłoszenia) większość pozwoleń wodnoprawnych wydanych w ostatnich latach, związanych z urządzeniami melioracyjnymi, dotyczy ich przebudowy lub likwidacji. Ponadto w zakresie agromelioracji, fitomelioracji oraz melioracji przeciwoerozyjnych należy zauważyć, że mogą być realizowane bez konieczności uzyskania zgody wodnoprawnej, gdyż nie obejmują wykonywania urządzeń melioracji wodnych.

Ad 2. Jakie są źródła finansowania inwestycji melioracyjnych w powiatach?

Zgodnie z art. 199 ust. 1 Prawa wodnego wykonywanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli gruntów. Ponadto, art. 199 ust. 2 przedmiotowej ustawy określa, że urządzenia melioracji wodnych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa, w tym przy udziale środków, o których mowa w ust. 3, za zwrotem, w formie opłaty melioracyjnej, części kosztów przez właścicieli gruntów, na które te urządzenia wywierają korzystny wpływ. Jednocześnie należy zaznaczyć, że art. 200 ust. 1 Prawa wodnego definiuje, że opłatę melioracyjną, o której mowa powyżej, ustala się w wysokości 20% całkowitych kosztów wykonania urządzeń melioracji wodnych.

Z uwagi na powyższe ustawodawca wskazał na możliwość wykonania urządzeń melioracji wodnych na koszt Skarbu Państwa przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, lecz nie jest to jego obowiązek, a tylko możliwość. Ponadto, zgodnie z art. 199 ust. 5 Prawa wodnego, w przypadku wykonywania urządzeń melioracji wodnych w trybie, o którym mowa w art. 199 ust. 2, wymagane jest przedłożenie wniosków zainteresowanych właścicieli nieruchomości, których grunty stanowią co najmniej 75% powierzchni gruntów planowanych do zmeliorowania.

Jednocześnie, zgodnie z informacjami przekazanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w bieżącym roku została podpisana umowa przez PGW Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie na realizację dwóch zadań inwestycyjnych:

- 1) „Szaniawy - melioracje użytków rolnych, gm. Trzebieszów, pow. łukowski - etap I, obiekt I”;
- 2) „Szaniawy - melioracje użytków rolnych, gm. Trzebieszów, pow. łukowski - etap I, obiekt II”.

Realizacja robót podzielona jest na dwa obiekty:

- 1) Obiekt I obejmuje Rów K w km 0+000 - 7+837 i konserwację koryta rzeki Krzna Południowa w km 17+314 - 19+040;
- 2) Obiekt II obejmuje Rów L w km 0+000 - 5+964, Rów Ł w km 0+000 - 3+441, Rów K-1 w km 0+000 - 4+227.

Inwestycja polega na odtworzeniu i przebudowie urządzeń wodnych - istniejącej sieci rowów, których zadaniem będzie odprowadzanie nadmiaru wód powierzchniowych z obszaru trwałych użytków rolnych połączona z budową 74 szt. przepustów oraz 7 budowli piętrzących. W ramach przedmiotowego zadania przewiduje się odbudowę tych odcinków rowów oraz budowę nowych, których sprawne funkcjonowanie jest niezbędne do prawidłowego odprowadzenia wody z programowanej w przyszłości sieci drenażowej do wykonania w następnym etapie inwestycji. Rowy te przewidziano do budowy na łącznej długości 21,469 km.

Wyżej wymienione inwestycje są realizowane w ramach przyznanej pomocy na operacje typu „Zarządzanie zasobami wodnymi” w podzadaniu „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 dla zadania inwestycyjnego pn. „Szaniawy - melioracje użytków rolnych, gm. Trzebieszów, pow. łukowski - etap I” i finansowane w 100% z przedmiotowego programu.

Ad 3. Jakie programy wsparcia dla inwestycji melioracyjnych są obecnie realizowane?

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności - dalej KPO, stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z unijnego Instrumentu na rzecz Obudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility - RRF*). Jest to instrument doraźny, dodatkowy do innych funduszy UE i jest zarządzany przez KE. W ramach KPO planowana jest realizacja inwestycja B3.3.1. pn.: „Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich”, której celem jest wsparcie działań na obszarach wiejskich w zakresie poprawy gospodarowania wodą oraz efektywności wykorzystania jej zasobów. W ramach inwestycji finansowane będą głównie prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania skutkom suszy. Ostatecznym odbiorcą wsparcia będą gminy i ich związki, a także mieszkańcy obszarów wiejskich w formule tzw. projektów parasolowych. Ponadto Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi co roku zabezpiecza w budżecie państwa środki dla spółek wodnych na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych. Od 2011 roku, w ramach rezerw celowych budżetu państwa są wydzielane dodatkowe kwoty pieniężne dla spółek wodnych na utrzymanie urządzeń

melioracji wodnych. Od 2017 roku na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotacje dla spółek wodnych kształtują się na poziomie 40 mln zł.

Jednocześnie informuję, że instytucją odpowiedzialną za inwestycję B3.3.1, jak również Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 i Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (w ramach którego rolnicy mogą ubiegać się o premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych) jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej MRiRW). Dodatkowo w ramach KPO planowana jest aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz działań w poprawę gospodarki wodnej. Zgodnie z założeniami MRiRW zamierza to zrealizować poprzez ośrodki doradztwa rolniczego w ramach Lokalnych Partnerstw ds. wody, których głównym celem funkcjonowania jest poprawa gospodarki wodnej na terenie powiatu. O szczegóły w tej sprawie należy się zwrócić do MRiRW.

Ad 4. Jakie są kryteria przyznawania środków finansowych na meliorację?

Szczegółowe kryteria przyznawania środków zostały opracowane w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi - tj. instytucji odpowiedzialnej za realizację inwestycji B3.3.1. *Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich* Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), przy współpracy z Instytutem Technologiczno-Przyrodniczym - Państwowym Instytutem Badawczym w oparciu o Horyzontalne zasady i kryteria wyboru przedsięwzięć dla Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności określone przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej.

Ad 5. Czy Ministerstwo planuje wprowadzenie nowych programów wsparcia dla inwestycji w zakresie melioracji rolnych?

Ministerstwo Infrastruktury nie dysponuje własnymi funduszami na cele finansowania podmiotów trzecich, innych niż podmioty podległe lub nadzorowane realizujące zadania z obszaru gospodarki wodnej.

Instytucją odpowiedzialną zarówno za inwestycję B3.3.1 w KPO, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, jak i Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 jest resort rolnictwa, który realizuje pomoc finansową na działania związane z gospodarowaniem wodą w rolnictwie. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dysponuje również szczegółowymi informacjami odnośnie planów wprowadzenia nowych programów wsparcia dla inwestycji w zakresie melioracji rolnych.

Z poważaniem

Dokument podpisany elektronicznie przez:

z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Przemysław Koperski

Podsekretarz Stanu